

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

2017 / 12 / 4

کاندید اکادميسين سيستانى

گرامی باد سیزدهمین سال درگذشت اکادميسين رشاد کندهاری!

گوشه یی از محفل گرامیداشت نخستین سال یاد علامه رشاد در شهر مالموی سویدن

بدون تردید مطالعه سرگذشت بزرگمردان عرصه های دانش و فرهنگ و نهضت های اجتماعی، درس های سودمندی اند که نسل های آینده و جوان ما به آن نیاز دارند تا از آنها بیاموزند و شخصیت خود را تکامل ببخشند .

یکی از شخصیت های بزرگ علمی -فرهنگی کشور، اکادميسين پوهاند عبدالشکور رشاد ، عالم ، محقق ، نویسنده ، شاعر، تاریخشناس ، زبانشناس، جامعه شناس و سیاست شناس افغانستان در قرن بیستم و اوایل قرن بیست و یکم است. این شخصیت والای فرهنگی که جوانان ما تا کنون کمتر

د پانو شمیره: له 1 تر 6

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خیر و لولئ

شناخت درستی از وی دارند واقعاً مجموعه ای از علوم و دانشهای مختلف زمان خود بود که با داشتن حافظه قوی و استعداد فراگیری در رشته های مختلف علوم نبوغ شگفت انگیزی داشت .

استاد رشاد با بزرگترین و نام آورترین شخصیت های فرهنگی و علمی منطقه در عرصه های علوم اجتماعی هم تراز بود و از این جهت می ارزد تا هر افغان علم دوست و وطنخواه بنام این شخصیت بزرگوار علمی - فرهنگی کشور افتخار نماید و بسیار بجا خواهد بود تا وزارت تحصیلات عالی افغانستان بخاطر قدرشناسی از خدمات علمی - فرهنگی شان یکی از موسسات علمی را بنام ایشان نامگذاری کنند.

اکادمیسین استاد رشاد در ۲۳ عقرب ۱۳۰۰ ش = ۱۴ نومبر ۱۹۲۱ در قندهار چشم به جهان گشود و در ۱۱ قوس ۱۳۸۳ ش مطابق اول دسمبر ۲۰۰۴ میلادی ، پس از ۸۳ سال عمر شرافتمندانه و پربراز معنویت و فرهنگ از این جهان چشم پوشید.

مرحوم استاد رشاد عمرش را در راه تعلیم و تدریس و راهنمایی فرزندان کشور و شاگردان و دانش آموزان مکتب و پوهنتون صرف کرده بود و خوشبختانه پاداش این خدمت گذاری صادقانه خود را در بعد از مرگش از سوی مردم حق شناس و علم دوست ولایات کابل و قندهار و زابل و هلمند و فراه و دیگر نقاط کشورش با شایستگی باز یافت.

ویژگیهای علمی و شخصیتی استاد رشاد:

استاد رشاد شخصیتی چند بُعدی بود : او هم در عرصه زبان شناسی استاد بود ، هم در زمینه تاریخ افغانستان از هیچ مورخی عقب نمی ماند . او همانگونه که در زبان پشتو که زبان مادری اوست شعرهای حماسی و اجتماعی بکری سروده ، در زبان دری نیز اشعار آبداری دارد و برخی از روایات تاریخی را به نظم کشیده است. استاد رشاد نه تنها در این دوزبان تسلط کامل ادبی داشت، بلکه بر زبانهای انگلیسی ، روسی ، عربی ، اردو ، و چندین زبان دیگر هندی نیز تسلط داشت و در زبان عربی هم تالیفاتی دارد. افزون بر این استاد رشاد تنها زبان شناس و زبان دان پرتوان نبود ، بلکه در عرصه علوم اجتماعی : مثل تاریخ ، ادبیات ، علوم سیاسی ، فقه اسلامی ، عروض ، بدیع و بیان در زبانهای عربی و فارسی و پشتو استاد بود، و در تمام این عرصه ها تالیفاتی دارد که شاگردان در مکاتب عالی و پوهنتونهای افغانستان از آن فیض می برند. استاد رشاد بیش از ۶۰ سال از عمر پر بار خود را در راه تربیت اولاد کشور صرف نموده اند و در پهلوی تعلیم و تدریس و رهنمایی صدها شاگرد خود در پوهنتون کابل، رسالت رهنمایی پروژه های تحقیقی محققان را در اکادمی علوم افغانستان و نیز رهنمای تیزس های پایانی دوره تحصیل در پوهنتون کابل را نیز بعهده داشت .

استاد رشاد بیشترین وقت خود را وقف رهنمایی فرزندان با استعدادی نموده که یا مستقیماً افتخار شاگردی ایشان را داشته اند و یا به او رجوع میکردند و در رفع کاستی های کار های تحقیقی خویش از او کمک می گرفتند .

استاد رشاد از لحاظ اجتماعی آدم خوش برخورد و بسیار مهربان و صمیمی بود و هر که به او رجوع میکرد و از او کمک میخواست، با جبین گشاده و لب خندان او را یاری میرسائید و رهنمایی میکرد.

به همین دلیل که بیشترین وقت استاد وقف تدریس و رهنمائی فرزندان و دانشجویان کشور شده است ، نتوانسته به چاپ آثار پر بار خویش نایل شود، معهذاً تامه عقب سال ۱۹۹۱م = ۱۳۷۰ هجری که مصادف به سالروز هفتادسالگی او بود ، در حدود ۳۱ جلد اثر ادبی ، تاریخی ، اجتماعی از ایشان بچاپ رسیده بود و من در (۱۳۷۰ش)، ۹۳ اثر مستقل چاپی و چاپ نشده استاد رشاد را حساب کرده ام که برخی از آن آثار در بیشتر از هزار صفحه تحریر شده اند و چندین جلد زیر یک عنوان آمده اند . و اگر در این چهارده سال دیگر فقط هفت اثر جدید استاد را برآن بیفزاییم اینک تعداد آثاری که وی در این مدت تألیف کرده و نوشته اند بالغ بر یکصد جلد میگردد.

به این حساب میتوان اذعان داشت که در شرایط افغانستان کمتر کسی توانسته در مدت عمر خود این همه آثار سودمند بنویسد و گنجینه ای نفیس از فرهنگ افغانی را برای نسل های کشور از خود باقی بگذارد. این در حالی است که استاد رشاد خود هیچگونه ادعای علمی و فضل فروشی نداشت و با شکسته نفسی و فروتنی بازهم میخواست بیاموزد و وقتی کتاب یا رساله ای از شاگردان او طبع و بدست او میرسید با علاقمندی آنرا میخواند تا چیز های تازه از آن فرا گیرد و اگر کم و کاستی داشته باشد به او خاطر نشان نماید.

استاد رشاد از لحاظ کرکتر شخصی مردی بسیار مؤدب و با تمکین و مؤقر و صاحب علوهمت بود. با پیشانی کشاده و تواضع و فروتنی صحبت میکرد و به صحبت دیگران با دقت گوش فرامیداد و هرگاه در صحبت طرف مقابل اشتباهی وجود میداشت ، آنرا فوراً برخ طرف نمی کشید، بلکه با گفتن یکی دو مثال تاریخی و مستند طرف را متوجه میساخت که خود را تصحیح کند. استاد رشاد اشخاص را هرگز بخاطر جاه و مقام بلند دولتی شان حرمت نمیگذاشت، بلکه به میزان علمیت شان ارج مینهاد. من بارها متوجه بوده ام که در سیمنار های علمی وقتی یکی از ارکان مقتدر دولت وارد تالار میشد درحالی که حاضرین از جای شان بلند میشدند و ادای احترام بجای می آوردند، اما استاد رشاد هرگز از جایش تکان نمیخورد و این مقام نو وارد بود که به او ادای احترام مینمود .

از لحاظ سیاسی استاد رشاد آدم دموکرات و آزاد اندیشی بود و از اولین اعضای روشنفکر نهضت «ویش زلمیان» بود. این نهضت سیاسی، در دوره دموکراسی شاه محمودخان و پس از نشر کتاب ویش زلمیان به همت والای مرحوم عبدالرؤف بینوا در ۱۳۲۶ شمسی رسماً شروع بفعالیت نمود و اعضای آن متشکل از افراد و عناصر تحول طلب اعم از روشنفکر، زمیندار و سرمایدار و تجار و از اقوام مختلف افغانستان بودند که جهت تنویر افکار جوانان، تعمیم علم و معارف درکشور، مبارزه با مفسدات اجتماعی و خرافات و فساد اداری، رشوه خواری ، اختلاس ، بیروکراسی، تامین عدالت ، و طرفداری از حقوق مظلومان، استقرار نظام مشروطه، تحکیم وحدت ملی ، باز شدن دروازه های مدارس و مکاتب بروی فرزندان کشورتلاش می ورزیدند.

آثار و تالیفات مرحوم علامه رشاد :

از جمله کتب چاپ شده استاد رشاد میتوان از اینها نام گرفت :

۱ - لودی پشتهانه ، در ۴۲۵ صفحه ، چاپ ۱۳۳۶ ش،

- ۲ - د امیر خسرو دهلوی شاعری ، چاپ ۱۳۵۳ش،
- ۳ - د احمد شاه بابا د دیوان غورچان ، چاپ ۱۳۵۹ش ۴ - دابن سینا دمخارج الحروف پشتو ژباړه، چاپ ۱۳۵۹ش،
- ۵ - دقصه خوانی خونری پېشه ، چاپ ۱۳۶۱ ش،
- د پتی خزانې فرهنگ،
- ۷ - در باره ظفرنامه اکبری و ناظم آن ، فارسی ، چاپ ۱۳۶۵ کابل،
- ۸ - دشعرونو مجموعه،
- ۹ - دحاجی جمعه بارکزی د دیوان سرریزه او لغتنامه ، ۱۳۶۱ ،
- ۱۰ - د احمدشاه بابا دحو اشعارو د پشتوشرحی سرریزه، ۱۳۵۶ ، و ده ها اثر دیگر
از جمله کتاب های چاپ نشده استاد تا سال فوتشان میتوان از آثار ذیل نام برد:
- ۱- پشتانه شعرا په اردوکی، در این اثر ۳۸۳ شاعر پشتون که بزبان اردو شعر گفته اند معرفی شده است .
- ۲ - پشتانه شعرا په فارسی کی، در این اثر ۲۰۰ تن شاعر پشتون که به زبان فارسی شعر گفته اند ، معرفی شده اند.
- ۳ - مستشرقین ، در این اثر ۲۰۰ تن از مستشرقینی که در رابطه بزبان های پشتو و فارسی تحقیقات کرده اند معرفی شده.
- ۴ - ادبی قاموس ، این اثر در ۶ جلد ترتیب یافته که مجموعاً در ۳۵۰۰ صفحه تحریر یافته است ،
- ۵ - پشتانه مصنفین ، این اثر در ۳ جلد ترتیب و نوشته شده که ۵۰۰ صفحه را در بر میگیرد
- ۶- جغرافیائی یاد داشتونه ، این اثر در دو جلد تحریر یافته که مجموعاً ۷۵۰ صفحه می شود.
- ۷ - دکندهار تاریخی یاد دشتونه ، در دو جلد،
- ۸ - داحمدشاهی عصر نومیالی در دو جلد،
- ۹ - پشتانه مشاهیر ، در سه جلد،
- ۱۰- نسبی شجری ، در چهار جلد،
- ۱۱ - سل مټله په اوه ژبو ، در چهار جلد(بزبانهای پشتو ، فارسی ، انگلیسی ، روسی ، اردو، ترکی و عربی)،

۱۲ - د خوشحال فرهنگ ، در هفت جلد

۱۳ - د فرهنگونو په باب ، (شامل فرهنگ های فارسی ، پشتو ، عربی ، ترکی ، هندی) به ترتیب الفبا.

۱۴ - بدیع ، در ۳۷۱ صفحه،

۱۵ - بیان ، در ۳۷۰ صفحه،

۱۶ - قافیه ، در ۳۰۰ صفحه ،

۱۷ - عروض ، دوجلدحاوی ۱۰۱۷ صفحه،

۱۸ - معانی ، در ۳۸۳ صفحه

۱۹ - نقد ، در مورد ادبیات پشتو ، فارسی و عربی در ۲۲۳ صفحه ،

۲۰ - د زره وینی ، لاله ، رونی اوشکی (سه مجموعه شعر) و ده ها اثر دیگر که از حوصله این گفتار بیرون است ، علاقمندان آثار و اشعار استاد میتوانند به مقالات دیگری که مختص به آثار و احوال استاد نوشته شده اند رجوع کنند.

افزون بر اینها استاد رشاد در سالهای اخیر زندگی اش چند مجموعه شعری انتقادی انشاد کرده است که یکی بنام «ملحدشاهی» و دیگری « ملاشاهی» (یا تنظیم شاهی) و سومی «طالب شاهی» نام دارد و آخرین اثرش ، زیر عنوان «خشیمدلی امریکا» یا «دافغانستان غمیز» نامیده شده که در تمام این مجموعه های شعری، فجایع و ناروایی های رژیم های مختلف دوسه دهه اخیر به تصویر کشیده شده است.

خشیمدلی امریکا

نن افغان ولس ته پینه فاجعه ده

تکی اوری بللزیری د غم شپه ده

ویر راغلی درد را دانگی، مرگ حملی کری

وحشت خیر دی چی ولسی په وینو سری دی

* * *

د سپین برج اهریمنان د شر خدایی کا

د یزدان د پیروان سرکوبی کا

ایل شارون دی مقتدی جورج بوش امام

د پانو شمیره: له 5 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

غواړی و نغاری کمبله د اسلام

سیاسي دموکراسی تر هغوبنی دي

چی د خو امپریالیستو بنی پکبنی دی

مړیې توب د امپریالیزم، لیبرالیزم دی

خپلواکی کې ځینی غوشته تروریزم دی

دا حمله چی پر حریم زموږ د وطن ده

دولتی تروریستی د واشنگتن ده

واشنگتن دی خبسمیدلی پښتنو ته

دي نتلو، دي خپلو توریالوته

د همدغه نوموړی دردمن او داحساسه پک شعر چی پیر اوږد دی په آخر کی استاد داسی خپل شعر ختموی :

چې جورج بوش د اتیلا پرپله روان شو

د تودو وینو حمام افغانستان شو

د ریک رباعی پښتو از دوروی اشخاص منافق و جنگ انداز موجود چنین انتقاد میکند:

په شکاره وایی لعنت دی پرابلیس وی

خو په پته دابلیس مخلص انیس وی

دلته ستړی په بلنه دی دسولی

هلته چغی دجنگونو دتحریص وی

در پایان روح آن دانشمند عالی مقام را شاد و یادش را گرامی میخوایم.